

Spis treści

Przedmowa	XIII
Wykaz skrótów	XV
Wykaz literatury	XIX
Wykaz orzecznictwa	XXXIII
Rozdział I. Pracownicza odpowiedzialność materialna na tle cywilnej	
odpowiedzialności odszkodowawczej	1
§ 1. Uwagi wstępne	1
§ 2. Cywilnoprawny reżim odpowiedzialności odszkodowawczej	2
I. Istota odpowiedzialności cywilnej	2
II. Odpowiedzialność deliktowa	3
1. Odpowiedzialność w związku ze sprawstwem osoby	
trzeciej	6
A. Odpowiedzialność za wybór	7
B. Odpowiedzialność za podwładnego	9
III. Odpowiedzialność kontraktowa	11
IV. Konkluzje na tle odpowiedzialności cywilnej	13
§ 3. Prawnopracowniczy reżim odpowiedzialności za szkodę	14
I. Uwagi wstępne	14
II. Ograniczona odpowiedzialność pracownika za szkodę	15
III. Pełna odpowiedzialność pracownika za szkodę	18
IV. Odpowiedzialność pracodawcy za szkodę osoby trzeciej	19
V. Regresowe roszczenie pracodawcy wobec pracownika	20
VI. Odpowiedzialność pracownika za mienie powierzone	22
§ 4. Podsumowanie	24
Rozdział II. Istota odpowiedzialności w prawie	25
§ 1. Semantyczne znaczenie terminu odpowiedzialność	25
§ 2. Prawne pojęcie odpowiedzialności	26
§ 3. Odpowiedzialność w ujęciu ekonomicznym	27
§ 4. Komplementarność odpowiedzialności prawnej	30
I. Służebny charakter odpowiedzialności w prawie	30
II. Funkcje odpowiedzialności odszkodowawczej	31
1. Funkcja kompensacyjna	31
2. Funkcja prewencyjna	32

3. Funkcja represyjna	33
§ 5. Podsumowanie	34
Rozdział III. Odpowiedzialność a sprawiedliwość	37
§ 1. Istota odpowiedzialności w prawie jako emanacji sprawiedliwości ..	37
I. Uwagi wstępne	37
II. Sprawiedliwość jako determinanta odpowiedzialności, odpowiedzialność jako realizacja sprawiedliwości	37
III. Rozumienie odpowiedzialności w kontekście sprawiedliwości	38
IV. Ontologia sprawiedliwości w imię ochrony wartości	40
§ 2. Odpowiedzialność w biznesie	42
I. Odpowiedzialność materialna pracowników w kontekście społecznej odpowiedzialności biznesu	42
II. Pojęcie społecznej odpowiedzialności biznesu	44
III. Odpowiedzialność materialna pracowników wobec aksjologii odpowiedzialności biznesu	45
1. Perspektywa ochrony interesów przedsiębiorcy	45
2. Perspektywa ochrony interesów pracownika	46
§ 3. Konstytucyjne pojmowanie sprawiedliwości	47
I. Społeczny kontekst sprawiedliwości	47
II. Sprawiedliwość społeczna na płaszczyźnie dopuszczalnego zróżnicowania podmiotów	48
III. Dynamiczne stosowanie zasady sprawiedliwości	50
§ 4. Ponoszenie odpowiedzialności jako funkcja sprawiedliwości	51
§ 5. Podsumowanie	52
Rozdział IV. Odpowiedzialność a ryzyko	55
§ 1. Uwagi wstępne	55
§ 2. Relacja ryzyka do odpowiedzialności	56
§ 3. Odpowiedzialność materialna pracownika formą transferu ryzyka gospodarczego	56
§ 4. Granice ryzyka osobowego pracodawcy w kontekście ponoszenia odpowiedzialności za szkodę	60
I. Ryzyko osobowe pracodawcy	60
II. Granice podmiotowe następstw zdarzeń w kontekście ryzyka osobowego	61
III. Odpowiedzialność pracodawcy za zawinione działania pracownika w kontekście ryzyka osobowego	62
IV. Uwagi krytyczne	64
§ 5. Podsumowanie	66
Rozdział V. Koncepcja sprawiedliwości w funkcji ochronnej prawa pracy	67
§ 1. Cel analizy	67

§ 2. Pojmowanie funkcji ochronnej w doktrynie prawa pracy	68
I. Zdefiniowanie funkcji ochronnej przez potrzebę ochrony pracownika	68
1. Egzemplifikacja definicji	68
2. Ocena definicji i rezultatów jej stosowania	70
II. Definicja funkcji ochronnej w kontekście semiimperatywności norm prawa pracy	71
1. Formalny aspekt definicji	71
2. Ocena metodologii opisu funkcji ochronnej	74
III. Zdefiniowanie funkcji ochronnej przy pomocy egzemplifikacji instytucji prawnych ją realizujących	75
§ 3. Aksjologiczne granice funkcji ochronnej prawa pracy	75
I. Uzasadnienie potrzeby wytyczenia granic funkcji ochronnej ...	75
II. Granice przedmiotowe w kontekście doktrynalnego pojmowania funkcji ochronnej	76
III. Poczucie sprawiedliwości w funkcji ochronnej	78
§ 4. Funkcja ochronna prawa pracy w świetle koncepcji sprawiedliwości <i>J. Rawls'a</i>	78
I. Dogmat priorytetu sprawiedliwości	78
II. Realizacja sprawiedliwości w oparciu o umowę społeczną	79
III. Zawieranie umowy społecznej w warunkach „stanu początkowego”	80
IV. Zasady sprawiedliwości	81
V. Formalne reguły sprawiedliwości	83
VI. Kompleksowa teoria sprawiedliwości	83
VII. Ocena stopnia interferencji treści teorii sprawiedliwości <i>J. Rawls'a</i> i treści funkcji ochronnej	84
§ 5. Funkcja ochronna w kontekście teorii sprawiedliwości <i>R. Nozick'a</i> .	86
I. Nienaruszalność praw podstawą koncepcji <i>R. Nozick'a</i>	86
II. Państwo minimalne w działaniu	87
III. Krytyka sprawiedliwości rozdzielczej, jako negatywne założenie teorii sprawiedliwości <i>R. Nozick'a</i>	87
IV. Sprawiedliwość udziałów przeciwieństwem równości szans	88
V. Zasady sprawiedliwości <i>R. Nozick'a</i>	89
VI. Zasada zadośćuczynienia wyłączną usprawiedliwioną formą redystrybucji	90
VII. Ocena stopnia interferencji treści teorii sprawiedliwości <i>R. Nozick'a</i> i treści funkcji ochronnej	91
§ 6. Definicja funkcji ochronnej	92
I. Cel zabiegów definicyjnych	92
II. Istota funkcji w prawie	93

III. Pojęcie funkcji ochronnej	93
1. Elementy konstrukcyjne definicji	94
2. Definicja funkcji ochronnej prawa pracy	98
§ 7. Ograniczona odpowiedzialność materialna pracownika w konstrukcji funkcji ochronnej	99
§ 8. Podsumowanie	101
Rozdział VI. Teoria praw podstawowych R. Alexy'ego, jako wykładnik pełnej odpowiedzialności pracownika	105
§ 1. Uwagi wstępne	105
§ 2. Wkład R. Alexy'ego w spór o dobre racje	107
§ 3. Koncepcja R. Alexy'ego a odpowiedzialność	108
§ 4. Formuła G. Radbruch'a punktem wyjścia koncepcji R. Alexy'ego	110
§ 5. Reguły i zasady w koncepcji R. Alexy'ego	111
§ 6. Teza optymalizacyjna	112
§ 7. Konflikt norm w przypadku reguł i zasad	113
§ 8. Zasada odważania wartości	114
§ 9. Reguła ograniczonej odpowiedzialności pracownika za szkodę w kolizji z regułą prawa własności	116
I. Uwagi wstępne	116
II. Normatywne ujęcie prawa własności	117
III. Ograniczona odpowiedzialność pracownika przejawem ingerencji w prawo własności pracodawcy	117
§ 10. Waga zasady odpowiedzialności pracownika w relacji do wagi zasady ochrony własności	120
I. Stopień niespełnienia zasady ochrony własności	121
II. Doniosłość spełnienia zasady ograniczonej odpowiedzialności materialnej	121
III. Relacja doniosłości zasad	122
IV. Ocena rezultatów	124
§ 11. Zasada odpowiedzialności pracownika za szkodę w relacji do zasady równości wobec prawa	125
I. Uwagi wstępne	125
II. Pojmowanie równości	125
III. Prawne rozumienie równości	127
1. Pojęcie równości w Konstytucji RP	127
2. Równość a sprawiedliwość społeczna	129
3. Dopuszczalne różnicowanie podmiotów	130
4. Beneficjenci zasady równości	132
IV. Ważenie zasady ograniczonej odpowiedzialności pracownika do zasady równości	132
1. Stopień niespełnienia zasady równości	132

A. Płaszczyzny analizy	132
B. Stopień naruszenia zasady równości w kontekście prawnej podstawy świadczenia pracy	133
C. Stopień naruszenia zasady równości w kontekście równości podmiotów gospodarczych	135
D. Stopień naruszenia zasady równości w kontekście formy odpowiedzialności materialnej pracowników ..	137
2. Doniosłość spełnienia zasady ograniczonej odpowiedzialności materialnej w kontekście zasady równości	140
3. Relacja doniosłości zasad	141
4. Ocena rezultatów	141
§ 12. Podsumowanie	142
Rozdział VII. Konstytucyjne determinanty szczególnego reżimu pracowniczej odpowiedzialności za szkodę	145
§ 1. Cel analizy	145
§ 2. Konstytucyjne granice swobody regulacji ustawowej	146
§ 3. Ewentualne wyznaczniki regulacji odpowiedzialności pracowniczej w Konstytucji RP	148
§ 4. Dyrektywa ochrony pracy w kontekście pracowniczego reżimu odpowiedzialności za szkodę	150
I. Zasada ochrony pracy jako determinanta regulacyjna pracowniczej odpowiedzialności materialnej	150
II. Ochrona pracy wobec ochrony własności w kontekście horyzontalnego obowiązywania Konstytucji	153
§ 5. Podsumowanie	156
Rozdział VIII. Koncepcja pełnej odpowiedzialności pracownika w kontekście publicznoprawnego charakteru umowy o pracę	159
§ 1. Uwagi wstępne	159
§ 2. Pracodawca jako faktyczny realizator konstytucyjnych praw pracownika	160
§ 3. Granice wykonywania obowiązków pracodawcy w interesie publicznym	161
§ 4. Granice ingerencji w prawo własności pracodawcy	163
§ 5. Interes pracownika interesem wspólnoty?	166
§ 6. Irrelewantność koncepcji dla oceny zasadności reguł odpowiedzialności	168
I. Wymiary oceny koncepcji publicznoprawnego charakteru umowy o pracę	168
II. Koncepcja podzielonego pracodawcy	169

III. Charakter prawny odpowiedzialności w publicznoprawnej koncepcji umowy o pracę	173
1. Odpowiedzialność odszkodowawcza w kontekście relacji publicznoprawnych	173
2. Pryncypialność prywatnoprawnego reżimu odpowiedzialności	175
3. Niezależny od natury umowy o pracę charakter prawny odpowiedzialności materialnej	176
§ 7. Podsumowanie	176
Rozdział IX. Zasada sądowego miarkowania wysokości odszkodowania regulatorem szczególnych przypadków wyrządzenia szkody	179
§ 1. Miarkowanie odszkodowania prawotwórczym działaniem sędziego	179
§ 2. Założenia wstępne – konieczne derogacje przepisów Kodeksu pracy	180
§ 3. Aplikacja obowiązujących instytucji prawnych dla sądowego miarkowania odszkodowania	181
I. Ewentualne instytucje prawne	181
II. Dopuszczalność uznaniowości sądu w wymiarze proceduralnym	182
III. <i>Ius moderandi</i> w prawie materialnym	184
1. Zakres podmiotowy normy	185
2. Przedmiotowe warunki zastosowania <i>ius moderandi</i>	186
3. Wyłączenie stosowania <i>ius moderandi</i>	187
4. Zastosowanie <i>ius moderandi</i> na wniosek pozwanego	187
5. Stosowanie konstrukcji <i>ius moderandi</i> w stosunkach pracy	188
IV. Możliwość zastosowania klauzuli zasad współzycia społecznego do miarkowania wysokości odszkodowania	192
1. Formalne możliwości użycia	192
2. Klauzula zasad współzycia społecznego	193
3. Zastosowanie klauzuli zasad współzycia społecznego	194
§ 4. Podsumowanie	195
Rozdział X. Podsumowanie – postulatory <i>de lege ferenda</i>	197
§ 1. Postulatory <i>de lege ferenda</i>	197
I. Uwagi wstępne	197
II. Deregulacja odpowiedzialności materialnej pracowników	197
III. Postulatory sądowe miarkowania odszkodowania pracownika ...	198
IV. Publiczne refinansowanie wysokości poniesionej szkody	199

Spis treści

V. Obowiązkowe ubezpieczenie pracownika następstw wyrządzenia szkody, zachowaniem pozostającym w związku z pracą	201
VI. Konkluzja	202
§ 2. Podsumowanie	203
Indeks rzeczowy	211